

રેડિ વિદ્યાનિકેતન
શ્રી સ્વામી સમર્થ મઠ
દેવરૂપ કાટવલી માર્ગ
તા. સંગમેશ્વર
જી. રત્નાગિરિ
મહારાષ્ટ્ર ભારત.
ટેલીફોન:૯૧૨૩૫૪૨૪૧૩૨૨

રેડિ વિદ્યા નિકેતન

વોલ્યુમ ૪ અંક ૪

એપ્રિલ ૨૦૧૨

આધુનિક વ્યવસ્થાપન - પ્રાચીન જ્ઞાન

માનવજીવનમાં આધ્યાત્મિકતાની ભૂમિકા વારંવાર પૂરવાર થઈ છે. તેમ છતાં વીસમી સદીના મોટાભાગે આધુનિક દ્રષ્ટિકોણવાળા આ ભૂમિકાને નકારતા આવ્યા છે. તથાકથિત વિકાસશીલ કે વિકસિત વિશ્વ - ખાસ કરીને ભારતીય આધ્યાત્મિક જ્ઞાનના દ્રષ્ટિકોણને શંકાથી જુએ છે. એક યા બીજી રીતે આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિકોણ આધુનિક વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણની યોજનામાં ક્યારેય બંધ બેસતો નથી.

તેમ છતાં છેલ્લા થોડાક વર્ષોમાં અને ખાસ કરીને છેલ્લા થોડાક મહિનાઓમાં અસરકારક પરિવર્તન આવી રહ્યું છે. વૈજ્ઞાનિક વ્યવસ્થાપનના વિજ્ઞાનના ગુરુ, શ્રી ફીલીપ કોટલર દ્વારા “નવતર વિશ્વમાં ભારતીય આધ્યાત્મિકતાનાં મૂલ્ય” પર મંતવ્ય રજૂ કરેલ તે આ ન્યૂઝલેટરના એક કોલમમાં પ્રકટ કરેલ છે - જેનાથી લોકો એકચિત્ત બેસી આ વિલક્ષણ આધ્યાત્મિકતાને નવા દ્રષ્ટિકોણ થી વિચારશે.

આજ સમય દરમિયાન એક અન્ય પ્રખ્યાત નામ - આધુનિક વ્યવસ્થાપનના ભગવાન તરીકે જાણીતા શ્રી. પીટર ડકર દ્વારા લિખિત એક રસપ્રદ લેખ - “સ્વનું નિયંત્રણ Managing Oneself” શીર્ષક હેઠળ જોવામાં આવ્યો. આ લેખ “Managing Yourself” નામના પુસ્તકમાં પ્રકાશિત થયેલ. આ પુસ્તકમાં વ્યવસ્થાપન ક્ષેત્રના વિખ્યાત લેખકોના આ જ પ્રકારનાં લેખોનું સંકલન છે. શ્રી. ડકર જે કંઈ કહે છે તેમાં અને જે શ્રી. કોટલરએ તાજેતરમાં કહેલ તેમાં કશો ફરક નથી. મિ. કોટલર વ્યવસ્થાપન ક્ષેત્રનાં પોતાના સ્વઅનુભવના આધારે સલાહ આપે છે કે-એક સફળ વ્યવસ્થાપક થવા માટે અન્યત્ર જોવા કરતા પોતાના અંતરને ઢંઢોળવુ. શ્રી. ડકર સૂચવે છે કે - તમારી વ્યક્તિગત યોગ્યતા-ક્ષમતાઓના લેખાજોખાની સમીક્ષા કરી કાર્યકુશળતા - ક્ષમતાઓને પ્રબળ કરો. શ્રી ડકર યોગ્યરીતે ટાંકે છે કે - આપણામાંથી મોટાભાગે પોતે પસંદ કરેલ કાર્યક્ષેત્રમાં નિપૂણતા પ્રાપ્ત કરવાના બદલે પોતાની ઉણપ અને કમજોરીઓ તરફ જ ધ્યાન આપીને એક સામાન્ય કક્ષાના અધિકારી બની રહી જાય છે. પોતાની શક્તિઓ અને ક્ષમતાઓને કેન્દ્રીત કરવાથી નિપૂણતાની ચકાસણી થાય. કાર્યરત અધિકારીઓને શ્રી. ડકર સલાહ આપે છે કે - પોતાની શક્તિઓ - ક્ષમતાઓને સમજવા નીતિમૂલ્ય અને નૈતિકતા જેવા રસપ્રદ મુદ્દાઓ જ જન્મસમયથી જ તમારામાં વિદ્યમાન છે. તે ધ્યાનમાં રાખવા - તે તમે પસંદ કરેલ કાર્યક્ષેત્રમાં ફાળો આપી તમારામાં શુ સારુ છે તેની સમજ આપશે. જેમ કે ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણ અર્જુનને કહે છે તેનો સાર એ જ છે કે - તમારા અંતઃકરણમાં જોખી અને તમારી લાક્ષણિકતાઓ ને સમજી તે પ્રમાણે વર્તો જેથી તમારુ જીવન તાણયુક્ત અને કષ્ટભર્યું ન બનતા એક આનંદમય અનુભવ બની રહે. (સ્વધર્મતિ મ્રિયતે મૃત્યુ) આધુનિક સંચાલનમાં બે વિદ્વાન મહાનુભવો આધ્યાત્મિક અભિગમ બાબત સમાન મંતવ્ય ધરાવતા હોય તે યોગાનુયોગ નહી જ હોય - તે નિશ્ચિતપણે દૈવિક પ્રયોજન જ છે.

આ અંક અંતર્ગત :

આધુનિક ૧

વ્યવસ્થાપન -
પ્રાચીન જ્ઞાન

મઠનો વર્ષગાંઠનો
ઉત્સવ ૨

તુલસીના ૩ &

ઉપયોગો ૪

ટકાટાના ૫

અનુભવો અને
રેડી જ્ઞાન

સંચાલનમાં ૬

આધ્યાત્મિકતા

ફેસ્ટીવલ ઓફ ૭

ફેઈથમાં ગુરુજીને

આમંત્રણ

આશ્રમજ્ઞાન ૮

રેડી સેમિનારનું

સમયપત્રક

મઠનો વર્ષગાંઠનો ઉત્સવ

આપણા સ્વામી સમર્થ મઠને ૧૫મી માર્ચ, ૨૦૧૨ ના રોજ એક તપ એટલે કે ૧૨ વર્ષ પૂરા થયા. આઘ્યાત્મની દ્રષ્ટિએ તપ એટલે કે આ ૧૨ વર્ષનો સમયગાળો દૈવિક પથ પર એક સ્મૃતિ ચિત્ન સ્વરૂપ ગણાઈ શકાય. મઠએ આ ઉત્સવ એક અનેરી રીતે ઉજવ્યો.

ઉત્સવની શરૂઆત આગલા દિવસે એટલે કે ૧૪મી માર્ચના રોજ થઈ. ૧૨ વર્ષ પહેલા આજ દિવસે શ્રી સ્વામી સમર્થની મૂર્તિ આશ્રમમાં લાવવામાં આવી હતી. આશ્રમની સ્થાપના સમયે એક યજ્ઞ કરવામાં આવ્યો હતો. મઠની સાથે જોડાયેલ દરેક વ્યક્તિ માટે આ દિવસ ખૂબ જ માંગલિક છે. આ વર્ષે ઉત્સવની શરૂઆત કિર્તન (મહારાષ્ટ્ર રાજ્યમાં કિર્તન એ આઘ્યાત્મિકતા વિશે જાણકારી આપતું એક પ્રકારનું પ્રવચન છે જે જુદા જુદા પદો અને ગીતો દ્વારા આપવામાં આવે છે)થી કરવામાં આવી. આ કિર્તન આપણા સાધક શ્રી નીલેશ બંડગલે અને તેમના સહકાર્યકરો એ મળીને કર્યું. શ્રી નીલેશનું આ કિર્તન ખૂબ જ આનંદપ્રદ રહ્યું. આ કિર્તનમાં તેમણે શ્રી સ્વામી સમર્થના ઉપદેશોને વિકલના અનુયાયી (વારાકરી સંપ્રદાય) સાથે જોડ્યા.

૧૫મી તારીખે દર વખતની જેમ ઉદક શાંતી કરવામાં આવી. આ એક એવી ધાર્મિક પ્રક્રિયા છે કે જેમાં આશ્રમના જળતત્વને વૈદિક વિધિથી શુદ્ધ કરવામાં આવે છે. સ્થાનિક પંડિતો દ્વારા દર વર્ષે આ વિધિ કરવામાં આવે છે. આ પ્રકારની વિધિઓના મૂલ્યોને સમજવા , તે પૂર્ણ થાય બાદ વાતાવરણમાં ફેલાતી શાંતી અને પરમઆનંદનો અનુભવ/લહાવો લેવો જોઈએ.

તે દિવસે સાંજના સમયે જેમ ૧૨ વર્ષ અગાઉ પઠની ફરતે ૧૨ પ્રદક્ષિણા ફરવામાં આવી હતી , તેનું ફરી પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું. ૧૨ વર્ષ અગાઉ આ પ્રદક્ષિણામાં જે લોકો જોડાયા હતા તેમને પણ આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા. જેમાંથી ઘણા લોકો વૃદ્ધ થઈ ગયા છે. આ ઉંમરમાં પણ તેમનો જુસ્સો અદ્ભૂત હતો. અને જેમણે ૧૨ વર્ષ અગાઉ આ પ્રસંગને માણ્યો હતો તેઓ આંખમાં અશ્રુઓ સાથે ગદગદ થઈ ગયા હતા.

એ દિવસની રાત્રે આશ્રમનું સંગીત મંદિર કે જેની શરૂઆત આ જ દિવસે કરવામાં આવી હતી અને જેણે ૧ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા, તેનું વાતાવરણ પણ ખૂબ જ ઉત્સાહભર્યું હતું. દેવરૂપ સંગિત મંદિરના વિદ્યાર્થીઓએ આ ઉત્સવમાં ખૂબ જ સરસ કાર્યક્રમ આપ્યો. બિંદીયા પંડયાનાં અથાક પરિશ્રમ અને માર્ગદર્શન હેઠળ મઠની પ્રવૃત્તિઓ ખૂબ જ સરસ રીતે આગળ વધી રહી છે. બિંદીયાનું તન અને મનથી આ પ્રવૃત્તિઓ પાછળનું સમર્પણ તેના વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆતમાં પ્રતિબિંબિત થયું.

૧૬મી માર્ચ, પૂર્ણાહુતિનો દિવસ મહિલાઓને સમર્પિત કરવામાં આવ્યો અને ગામની સાધક બહેનો માટે હળદર કંકુનો ઉત્સવ રાખવામાં આવ્યો હતો. બધી સાધક બહેનો નવ વાર સારી પહેરીને આવી હતી. જે ચોક્કસ એક રંગભરી વિધિ હતી.

એક ગામમાં વાનરો ખૂબ મોટી સંખ્યામાં ઘરો પર ઘાડ પાડી , ખોરાક લૂંટવીને ત્રાસ ગુજારતા હતા અને પકડાઈ જવા પહેલા ભાગી જતા હતા. તેમની પાછળ પડવું, મારવું, ભૂમો પાડવી, વગેરે નિષ્ફળ રહ્યું. એક સંતે કહ્યું વાનરોને દૂર કરવા કરતા તેમને જે જોઈએ છે તે આપવું જોઈએ. ગામના સીમાડે કેળાના ઝાડને વાવવા જોઈએ. વાનર ફરી ક્યારેય ગામમાં આવ્યા નહિ. બુદ્ધ ભગવાને કહ્યું, “ અંકુશ લાવવા કરતા આનંદદાયક કાર્યો કરવા જોઈએ. તેમને ધ્યાન કરવાનું કહેવું જોઈએ.”

તુલસીના ઉપયોગો

-અંજન નાથ (Ph.D)

- અજીત કટાકઘોડ(Ajit Katakdhond)

હિંદુઓ દ્વારા પહેરવામાં આવતી તુલસીના લાકડામાંથી બનાવેલી માળા નો અંગ્રેજો દ્વારા ઉપયોગ કરવો એ ૧૮મી સદીનું ભારે કુતૂહલ જગાડનારું દ્રશ્ય હતું. આ કંઈ ભારતીયો, કે જેઓ પર અંગ્રેજો રાજ કરતા હતા તેના તરફ પ્રેમ દર્શાવવા નહિ પણ વ્યવહારીક કારણોસર ધારણ કરવામાં આવતી હતી. કારણ કે વૈજ્ઞાનિક સંશોધન દ્વારા આ સિધ્ધ કરવામાં આવ્યું હતું કે તુલસીમાં વિજળીના સ્પંદનોને રોકવાની પ્રતિકારક શક્તિ છે. જે આકાશમાં થતી વિજળીઓ માટે સુરક્ષા પ્રદાન કરે છે. તુલસીનો છોડ એ વિજળીની ઊર્જાથી ભરપૂર છે. તુલસીના છોડને પોતાની એક વિદ્યુતશક્તિ છે જે રક્ત પરિભ્રમણને વધારે છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે કમરની આસપાસ જો તુલસીની માળા પહેરવામાં આવે તો કમર , યકૃત , બરોળ જેવા અને પ્રજનન અવયવોના વિકાર થી મુક્ત રહેવાય છે. તેના આ જ ગુણધર્મોને કારણે તુલસીની માળાને ગળા, હાથની ફરતે અને સ્થંડની પાસે પહેરવામાં આવે છે. અને માટે જ **Culpeper** દ્વારા તુલસીના ઉપયોગનું આશ્ચર્ય શું ? **Culpeper** કે જે જૂના અંગ્રેજ ચિકિત્સક છે તેમણે કેટલાક રસપ્રદ નિરક્ષણો કર્યા. તેઓ એ રસપ્રદ અવલોકન કર્યું છે કે જડીબુટ્ટી માટે ઘણા લેખક સહમત છે અને ઘણા એક બીજા ના વિરોધી છે. આ એવી વનસ્પતિ છે કે જેને માટે સહુ એકબીજા સાથે સહમત નથી. (વકીલની જેમ) **Galen** અને **Dioscorides** નું એવું માને છે કે એને ખવાય નહિ , તેનો જ્યારે **Chrysippus** એ પોતાના ભાષણમાં કડક ટીકાઓ કરી છે, પણ **Pliny** અને અરબી ચિકિત્સક તેમના મતને સમર્થન દેતા નથી. તેઓ કહે છે કે તે મંગળ ગ્રહની વનસ્પતિ છે અને વૃશ્ચિક નક્ષત્ર સાથે જોડાયેલી છે. તેથી તેને બેસીલીકોન કેહવામાં આવે છે. તેથી તેનામાં જેરીલો તત્ત્વ હોય તો તેમાં નવાઈ પામવા જેવું કશું નથી. જ્યારે કોઈ ઝેરી પ્રાણીઓ કરડે ત્યારે અથવા ભમરી કે ભમરો ડંખ મારે ત્યારે તુલસીને વાટીને લગાવવામાં આવે તો તે તરત જ તેનું ઝેર નાબુદ કરે છે. જેમ ઝેર ઝેરને મારે છે તેમ.

ભારતમાં તુલસી કે જે વૃંદા કરીકે ઓળખાય છે, તેનો બહોળો ઉપયોગ થાય છે. તેની સાથે ઔષધિય વનસ્પતિ અને પૌરાણિક હેતુસર કેટલીક પૌરાણિક કથાઓ પણ જોડાયેલી છે. આર્યુવેદના પૌરાણિક વિવરણ અનુસાર આ વનસ્પતિ નો રોજિંદો ઉપયોગ સ્વાદુષિંડ , ગળા, દાંત , પેઢા, ખાંસી અને ફેફસાના ચેપથી દૂર રાખે છે. હિંદુ ઘરોમાં તુલસીનો છોડ લગાવવામાં આવે છે અને એવું માનવામાં આવે છે કે કેટલાક અલૌકિક તત્ત્વો વાતાવરણમાં પ્રસરીને વાતાવરણને શુદ્ધ અને જંતુરહિત રાખે છે. તેમજ આ વનસ્પતિ પાસે કોઈ સાંપ કે વિંછિ આવશે નહિ અને તેણે પોતે અનુભવ્યુ છે કે તે મચ્છરોને પણ દૂર રાખે છે. તેથી કોઈ આશ્ચર્ય નથી કે હિંદુઓ તેનો આધ્યાત્મિકતા સાથે સુમેળ કર્યો હોય અને તેના માટે પૂજ્યભાવ રાખતા હોય. હકીકતમાં તુલસીને ઘણા લોકો દ્વારા ખૂબ જ પવિત્ર માનવામાં આવે છે. અને એવું માનવામાં આવે છે કે કાઈસ્ટની કબર ઉપર તુલસી પોતાની મેળે ઊગી આવી હતી. પૂર્વીય યુરોપના ક્રિશ્ચન લોકો તુલસીને જીસસ કાઈસ્ટની એક ભેટ સમાન માને છે. સંત બેસીલ ના દિવસે સ્ત્રીઓ બગીચામાં તુલસીનો રોપ ધામિક વિધી મુજબ હોંશે હોંશે વાવે છે. કાઈસ્ટના પૂર્નજીવનના સંકેત રૂપ, ઘણા લોકો પોતાના પ્રિય વ્યક્તિની કબર પર તેમના પૂર્નજીવનની આશા સાથે તુલસીને ચઢાવે છે.

તુલસીના ઉપયોગો :-

તુલસીના ઉપયોગો ઘણા અને જુદા જુદા છે. ઘણા વૈજ્ઞાનિક પુરાવાઓ મળ્યા છે, તો કેટલાક નાસ્તિકતા અને અવિશ્વસનીયતાની હદે રહ્યા છે. સામાન્ય ઉપયોગ માં તેને શરદી ખાંસી થી લઈને બલ્ડ પ્રેશર, પેરાલીસીસ અને હેમિપ્લેગીઆના ઘરઘથ્યુ ઉપચાર ગણવામાં આવે છે. મેં નીચે કેટલીક માંદગી અને સારવાર માટે માત્ર તુલસી કે તેની સાથે અન્ય વનસ્પતિના ઉપયોગો જણાવ્યા છે :

❖ એસિડિટી :

તુલસીના સૂકા ફૂલ, લીમડાના ઝાડની છાલ અને કાળી મરીને એક્સરખા પ્રમાણમાં લઈને વાટી લેવા. સવારે અને સાંજે એક ચમચી પાવડરને પાણી સાથે લેવું. ત્યારબાદ દૂધ લેવું નહિ. પરસેવા અને પેશાબ વાટે એસિડિટી શરિરમાંથી નિકળી જશે.

❖ બ્લડ પ્રેશર :

તુલસીના પાનની ચા પીવાથી બ્લડ પ્રેશર કાબુમાં રહે છે.

❖ મોતિયો :

રોજ સવારે અને સાંજે આંખો પર તુલસીના રસમાં મધ મેળવીને લગાવવું. મોતિયાની જો શરૂઆત જ થઈ હોય તો ઓપરેશન વગર નીકળી જાય છે પરંતુ જો મોતિયો જુનો થઈ ગયો હોય તો પાકી જવાથી ઓપરેશન કરી કાઢી શકાય છે.

❖ શરદી અને ખાંસી :

નીચે જણાવેલ સામગ્રીને ભેગી કરી પાવડર બનાવી લેવો.

સૂકવેલા તુલસીના પાન	૩૦૦	ગ્રામ
તજ	૫૦	ગ્રામ
તમાલપત્ર	૧૦૦	ગ્રામ
વરિયાળી	૨૦૦	ગ્રામ
ઈલાયચી	૨૦૦	ગ્રામ
સુખડનો પાવડર	૨૦૦	ગ્રામ
સંતરાની સૂકવેલી છાલ	૨૫	ગ્રામ

૫૦૦ મીલી પાણીમાં બે ચમચી પાવડર લઈ, પાણી અડધુ રહે ત્યાં સુધી ઉકાળવું. તેમાં મધ (ફાવે તો દૂધ પણ) ઉમેરીને દિવસમાં બે વખત પીવું.

❖ કાનમા પીડા :

૧૦ તુલસીના પાનન રસમાં ચપટી કપૂર મેળવવું. કાનમાં તેના ટીપાં નાખવાથી તરત દૂખાવો દૂર થઈ જાય છે.

(ક્રમશઃ)

હું વિરાટ પ્રકાશમાંનું માત્ર એક પ્રકાશ બિંદુ છું.

હું દિવ્ય પ્રેમના ઝરણામાંથી વહેતી માત્ર એક ધારા છું.

હું ઈશ્વરની જ્વલંત ઈચ્છાની અંદર કેન્દ્રિત થયેલું બલિદાનના અગ્નિ નુ માત્ર એક બિંદુ છું.

એટલે હું ઊભો છું. હું એવો પથ છું જેના વ્હારા માનવી લક્ષ સુધી પહોંચવા ઈચ્છે છે.

હું શકિતનો સ્ત્રોત છું જે તેમને ઊભા રહેવા સક્ષમ બનાવે છે.

હું તેમના રસ્તા પર અજવાળા પાથરતું પ્રકાશનું કિરણ છું.

આમ હું ઊભો છું ઊભો રહું છું અને પથ કંડારું છું

આમ હું ઊભો છું, ઊભો રહું છું અને પથ કંડારું છું જેના થકી માનવ ઈશ્વરને પામવાનો પથ કંડારી શકે અને એટલે જ હું ઊભો છું.

- Merlin Saint Germain

ટકાટાના અનુભવો અને રેકી જ્ઞાન

૧) ટકાટાના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતોમાંથી , તેમણે કારણ અને પરિણામની વિશે વિચારવું એ સિદ્ધાંત પર વારંવાર ભાર મૂક્યો હતો. “ જો તમે માત્ર શરિરના જે ભાગમાં દર્દ હોય ત્યાં સારવાર આપશો, તો અસ્થિાયી રીતે દુઃખ દૂર થાય છે. પણ જ્યાં સુધી દર્દ પાછળના કારણની સારવાર નહિ આપવામાં આવે ત્યાં સુધી કાયમી ઉપચાર મળતો નથી.” ટકાટાના અનુભવે તેમને શીખવાડ્યું કે ઘણીવાર રોગ પાછળનું કારણ કેન્દ્રિત થઈ જાય છે, શરિરના અસરગ્રસ્ત ભાગમાં નહિ પરંતુ અન્ય કોઈ જગ્યાએ. તેમણે એક એવી સ્ત્રી વિશે વાત કરી છે જે ૧૩ વર્ષની ઉંમરે કોઈ કારણ વગર અંધ બની જાય છે. પરંપરાગત ઔષધિયો નિષ્ફળ જતાં ખરી પરિસ્થિતિની જાણ થયા બાદ ૩ વર્ષે તેને ટકાટા પાસે લાવવામાં આવી. શું ટકાટા તેની માત્ર આંખો ને સારવાર આપી? તો તેમણે આ સ્થિતિ પાછળનું કારણ ઓવરીઝ છે એ જાણી શકી ના હોત. ટકાટાએ તે છોકરીને ૨૮ દિવસ સુધી ફૂલ બોડી રેકિ આપી અને ઓવરીઝ અને આંખો પર વધારે સમય માટે રેકી આપી. અને ૨૮મા દિવસે તે છોકરી જોવા લાગી. મને લાગે છે કે શા માટે ફૂલ બોડી (ન કે અસરગ્રસ્ત ભાગને) રેકી ના આપવી જોઈએ? આ પ્રશ્નનો જવાબ જવાબ આ ઉદાહરણ થી મળી શકે છે.

૨) Haberly એ જણાવ્યું કે એક માણસ રોજ સાંજે માથામાં દુઃખાવાની ફરિયાદ સાથે ટકાટા પાસે આવ્યો. ટકાટાએ પેટના પિત્તાશયની આસપાસની ભાગોમાં સારવાર શરૂ કરી. જ્યારે તે માણસે કસ્ટ્યુ કે તેને માથામાં દુઃખાવો છે નહિ કે પેટમાં. ટકાટા એ સમજાવ્યું કે સારવાર આપતી વખતે તે પિત્તાશય પાસે હાથ લઈ જાય છે ત્યારે તેને હાથમાં વધારે તરંગો અનુભવાય છે અને રોગ પાછળનું કારણ પણ તે જ હોઈ શકે છે. તેમણે માથા અને માથા પાછળના ભાગની સાથે સાથે ફૂલ બોડી રેકિ આપવાનું ચાલુ રાખ્યું. દર્દી એ કસ્ટ્યુ કે જ્યારે ટકાટા તેના માથાના ભાગ સુધી આવ્યા ત્યાં સુધી દર્દ જતું રહ્યું.

૩) સ્તન કેન્સર અને સ્તનને લગતા રોગો માટે ટકાટા એ ઓવરી, ગભાશય અને થાઈરોડના ભાગોની સારવાર પર વધુ ભાર મૂક્યો. તેમના મૂજબ આ ભાગોમાં જ કારણ રહેલું છે. ટકાટા ને હંમેશા કાયમી રોગો માટે ફૂલ બોડીને અને વારંવાર રેકી સારવારને પ્રોત્સાહિત કર્યું છે. તેમણે વધુ ભાર મૂકતા જણાવ્યું કે જ્યારે માંદગીને કે શારિરિક તકલીફને ત્રણ અઠવાડિયા કરતા વધારે થઈ જાય ત્યારે ફૂલ બોડી રેકિની જરૂર પડે છે. ટકાટા એ વારંવાર જણાવ્યું છે કે રેકી દરરોજ, દિવસમાં એક કરતા વધારે વખત અને લાંબા સમય સુધી લેવી જોઈએ. જ્યારે દાદરનો રોગ થયો હોય ત્યારે, બે મહિના માટે દરરોજ રેકી આપવી જોઈએ. ત્યારબાદ દર્દીએ પોતાની જાતે શીખીને પોતે જ પોતાને સારવાર આપવી જોઈએ.

જે યોગનો આપણે અભ્યાસ કરીએ છીએ તે માત્ર આપણા માટે જ નથી. પરંતુ તે ઈશ્વર માટે પણ છે. જેનું લક્ષ્ય વિશ્વમાં જે દિવ્ય શક્તિની ઈષ્ટા અનુસાર કાર્ય કરવાનું છે. જેની અસરથી આધ્યાત્મિક પરીવર્તન આવે છે અને માનવ અસ્તિત્વના માનસિક, જૈવિક અને ભૌતિક સ્વભાવમાં દિવ્ય પ્રકૃતિ તેમજ દિવ્ય જીવનનું અવતરણ કરે છે. આમ તો મુક્તિ એ યોગની અનિવાર્ય સ્થિતિ છે પરંતુ તેનો ઉદ્દેશ માત્ર વ્યક્તિનું પોતાની જ મુક્તિ નથી. જે માનવ જીવનની મુક્તિ તેમજ તેનું સર્વાંગી પરિવર્તન છે. તે માત્ર માનવો આનંદ નથી પરંતુ દિવ્ય આનંદનું અવતરણ છે જે કાઈસનું સ્વર્ગનું રાજ્ય અથવા તો પૃથ્વી પર સતયુગનો પ્રારંભ છે.

- શ્રી અરવિંદ બિંદુ

સંચાલનમાં આધ્યાત્મિકતા

હાલ ગુરુજી માનનીય પ્રવૃત્તિઓના દરેક ક્ષેત્રમાં આધ્યાત્મિક અભિગમ અને દ્રષ્ટિકોણની ઉપયોગીતાના વિચારોને વિકસિત કરવાનું કાર્ય કરી રહ્યા છે. જેથી કરીને સમય માનવસૃષ્ટિમાં દૈવિક સ્વરૂપનું દર્શન દ્રષ્ટિપાત થાય. વાસ્તવમાં ગુરુજીના સુખમય , સ્વસ્થ અને સુમેળભર્યું જીવનના ધ્યેય પ્રાપ્તિના ભાગરૂપે આ એક મહત્વપૂર્ણ કાર્ય છે. આ સિદ્ધાંતોના આધારીત સમ ૧૯૯૯થી “સંચાલન સાહસો પ્રત્યે આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિકોણ” - નામે તેઓએ એક તાલીમ કાર્યક્રમ શરૂ કરેલ છે. જેના હેઠળ ૩૦ વધુ ખાનગી ક્ષેત્રથી અને ૧૫૦૦ વૈજ્ઞાનિકો એ આ કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધો છે.

સંચાલન પ્રવૃત્તિ માટે આધ્યાત્મિક સ્થાપનના ગુરુજીના દ્રષ્ટિકોણને બીજા કોઈ નહિ પણ આધુનિક માર્કેટિંગ સંચાલનના કહેવાતા પિતામહ (અમુક માટેતો ઈશ્વર સમાન) શ્રી ફિલીપ કોટલરે પણ સ્વીકૃતિ આપેલ છે. તારીખ ૭ માર્ચ, ૨૦૧૨ ના રોજ ભારતમાં હૈદરાબાદ ખાતે યોજેલ એક પરિસંવાદમાં વાત કરતા શ્રી કોટલરે કહેલ કે - “ભારત જ એક ભારતીય ભાવી સ્વપ્ન સાકાર કરતું વિશ્વ આપી શકે છે. જેમાં આધ્યાત્મિકતા અને ભૌતિકતાવાદમાં આદર્શરૂપ સંતુલન વિદ્યમાન હોય.” તેઓ નિશ્ચિત જ બુદ્ધિ માન છે. તેઓની પાસે IIT અને IIM જેવી સંસ્થાઓ છે. ભારતે IT ક્ષેત્રે (અને સર્વ સામાન્ય માટે ઔષધોપચાર) બાબત ઉત્કૃષ્ટ કામગીરી કરેલ છે. હવે પછીના પાંચ-છ વર્ષમાં ભારત શું આપશે? ભારત તેના બહેતર અર્થતંત્રની સાથે દુનિયામાં કાર ઉત્પાદક થવાની આશા કેમ ન રાખી શકે? શ્રી કોટલરે પત્રકારોને “ મૂલ્ય નિર્ધારિત માર્કેટિંગ-પરિવર્તનનો માર્ગ (Values-driven Marketing The road to change) ” વિષય પરત્વે એક દિવસીય સેમીનાર બાબત પણ વાત કરી હતી. જેનું અપોલો હોસ્પિટલની મૌલિક ભાવિક સંસ્થા “સાથી” તથા હૈદરાબાદ સ્થિત “ Winnings Edge Events ” સંસ્થાઓ દ્વારા સંયુક્ત આયોજન કરવામાં આવેલું.

ઈન્ફોસીઝ, વિપ્રો, ટાટા અને બિરલા જેવા ભારતીય ઉદ્યોગપતિઓના સમાપન સાથે શ્રી કોટલર સ્વીકારે છે કે તેઓએ ઈ.સ. ૧૯૫૬ માં પ્રથમ મુલાકાત લીધી ત્યારથી થયેલ પરિવર્તન થી તેઓ પ્રભાવિત છે. સાથોસાથ કહે છે કે હવે પછીનો માર્ગ ભારત માટે વિભિન્ન ક્ષેત્રની હરિફાઈ ક્ષમતાને વધુ ધારદાર બનાવી આગળ ધપાવવું છે.

શ્રી કોટલર અહીં ઉલ્લેખ કરે છે કે અતિ ભૌતિકતાવાદી થવાના કારણે મહાન અમેરિકન ભાવી સ્વપ્ન ખટાશમાં પડી જતાં , દુનિયા ભારતીય ભાવી સ્વપ્નના પરિપૂર્ણતામાં હિસ્સેદાર બનવા લાગી છે. ચાઈનાનો કોઈ ભાવી સ્વપ્ન દ્રષ્ટિપાત થતું નથી કારણ કે તેઓ મોટા ભાગે વ્યાપર-વ્યવસાય હોય છે. અને તેથી ભૌતિકવાદી છે. ભારત આધ્યાત્મિકતા અને ભૌતિકવાદના સમન્વય સાથે જીવનને સંતુલિત દ્રષ્ટિકોણ આપી શકે છે અને દુનિયાને બતાવી શકે છે. યથાર્થ જીવન એટલેશ્વમત્ર લેવાનું નહિ દેવાનું પણ અને સંયુક્ત ઉપભોગ અને ઉત્પાદન દ્વારા સામુહિક વિકાસ.

ભારતની આ જીવનશૈલી , દેશની , ધાર્મિક અને આધ્યાત્મિક પાર્શ્વભૂમિકા ભારતને વિશ્વમાં શાંતી સ્થાપક તરીકેની ભૂમિકાને છાજે તેવી આદર્શસ્થિતિ બનાવે છે. તે વરિષ્ઠ માર્કેટિંગ ગુરુ મહેસુસ કરાવે છે. શ્રી કોટલર આગળ ઉમેરે છે કે ભારતીયો તર્કશાસ્ત્ર અને ગણિતશાસ્ત્રમાં નિપૂણ છે અને તેઓની સારી ધાર્મિક પાર્શ્વભૂમિકા પણ છે. તેઓની પાસે ઘણા અદ્ભૂત વિચારો છે જે માનસિક - શારિરિક સ્વસ્થતા જાળવવા અને શાંતી-સ્થાપવાના ધ્યેય માટે પ્રદાન કરી શકે.

ભારતીય ફિલસૂફી એટલે કોઈપણ આંતરિક મનોબળ , આંતરિક સંસાધન જેમ કે સૂઝ, બુદ્ધીમત્તા અને મન દ્વારા કાર્ય પૂર્તી કરવી. વાસ્તવમાં આ ચિંતનશક્તિ, વિચારશક્તિ અને જુસ્સો ઈત્યાદી આંતરીક માનવબળ - સંસાધન જ બાલ્ય સંસાધન જેવા કે મનુષ્ય - યંત્ર - ધન અને અન્ય વસ્તુઓની કાર્યશક્તિ છે.

ભારતને જરૂર છે અન્ય દેશોનું નિરીક્ષણ કરી પોતાનું એક ભિન્ન મોડેલ (પ્રતિકૃતિ) વિકસિત કરી પોતાની સફળતા સિદ્ધ કરે. ભારતને કંઈપણ નવસર્જન કરવાની જરૂર નથી. જે ઉપલબ્ધ છે તેને ખોળી કાઢવાનું છે. ભારતને સફળ થવા અમેરિકા કે ચાઈનાને પ્રતિકૃતિ તરીકે જોવાની જરૂર નથી. મૂળભૂત રીતે તેઓ ખોટી પરિભાષિત સફળતા પર આધારીત છે. ભારતે પોતાનું એક આદર્શ મોડેલ પૂરૂ પાડવાની જરૂર છે. સર્વ વ્યાપ તનાવ મુક્ત હોય અને સતત એક્સરખી તંદુરસ્ત સુમેળભર્યું માનવ વિશ્વને માર્ગદર્શિત કરે. તેવી પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરવા કામ કરવાનું છે હવે તે સ્વપ્ન સાકાર થતા જોવાનું છે.

ફેસ્ટીવલ ઓફ ફેઇથમાં ગુરુજીને આમંત્રણ

મીસ મોમફેધર અરીક્સન(યુ.એસ.એ. માં એક માનનીય વરિષ્ઠ) અને ફેસ્ટીવલ ઓફ ફેઇથ એ બંનેએ ૧૪મી અને ૧૮મી નવેમ્બર દરમ્યાન યુ.એસ.એ ના Kentucky માં આપણા ગુરુજીને આમંત્રીત કર્યા છે. મીસ મોમ ફેધર અને અન્ય કેટલાક વરિષ્ઠ લોકો જે અમેરિકાના પરમ્પરાગત આધ્યાત્મિક ગ્રુપમાં છે તેમણે ગુરુજીની રેકી અને અગ્નિહોત્રની પવિત્ર અગ્નિની પદ્ધતિનો દુનિયા પર પ્રભાવને ઓળખ્યો. આ કાર્યક્રમ વધારે લોકોની સાથે સાથે મોમ ફેધર અને Theresa Van Der Palen ની સાથે કામ કરવાની એક તક સમાન હોઈ શકે છે. Theresa Steve McCullough's ના Sundance અને સમારોહ ના વિશ્વસનીય મદદગાર છે. આ ફેસ્ટીવલ ઓફ ફેઇથ એક ધાર્મિક અને આધ્યાત્મિક Louisville , Kentuckyમાં મેળાવો છે. આ વર્ષે આ ઉત્સવની તારીખ ૧૪મી નવેમ્બર, બુધવારથી ૧૮મી નવેમ્બર, રવિવાર સુધીની જાહેર કરવામાં આવી છે. ૧૦૦૦ થી ૧૫૦૦ જેટલા લોકો તેમાં ભાગ લે છે. સંમેલનમાં દરરોજ આખો દિવસ સેમીનાર અને વર્કશોપ થતા રહે છે. જુદા જુદા વિષયો પર વક્તવ્ય આપવા વાલા ઘણા લોકો હોય છે.

આ સંમેલનની શરૂઆત પવિત્ર અગ્નિને પેટવીને કરવી અને આ જ્યોતિ ને આ સંમેલન દરમ્યાન અખંડ રાખવાનું નક્કિ કરવામાં આવ્યું છે. મોમ ફેધર એ નક્કિ કર્યું છે કે ચાર જુદી જુદી સભ્યતા ભેગી મળીને આ જ્યોતને પ્રજ્વલ્લીત કરે અને પહેલી વખત તે પવિત્ર અગ્નિને બધા જોડાશે. સંમેલનની શરૂઆત અને સમાપન કરવા માટે આ ચાર પવિત્ર અગ્નિ એ “Medicine Wheel” સમાન બની રહેશે. ચાર પવિત્ર અગ્નિ એટલે કે : પૂર્વથી અગ્નિહોય, ગુરુ અજિત તેલંગ, દક્ષિણથી Cherokee, Momfeather Erickson, પશ્ચિમથી Lakota, Steve McCullough અને ઉત્તરથી Ojibway/Potawatomi – Bruce Hardwick and Duane Kinnart. Steve એ તેમની સાથે મંદિરમાં જઈ મંત્રો સાથે પ્રાર્થના કરવાનું જણાવે છે. તેમને તે બહુ જ પસંદ છે અને સ્થાનિક વરિષ્ઠો સાથે જુદા જુદા અનુભવોની ચર્ચાથી સમાપન કાશે.

Louisville માં સંમેલન પહેલા કે પછી ગુરુજીને રેકી પદ્ધતિ શીખવવા માટે આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા છે. તે એક બહોળું ધાર્મિક સમુદાય છે. અને મોમ ફેધરે રેકી સ્ટડી સર્કન માટે નવા ગ્રુપના લોકોની માહિતી આપવા માટે મદદ કરવાનું જણાવ્યું છે.

ગુરુજીને આમંત્રણમાં કહેવાયું છે કે ઈશ્વર યુનાઈટેડ સ્ટેટમાં માનનિય વરિષ્ઠો સાથે કાર્ય કરવા તમને આમંત્રિત કરે છે. આ સંમેલનમાં તમારી ઊર્જા ને મેળવવા અમે ઘણા ઉત્સાહિત છીએ. માત્ર ત્યાના સમુદાયને શાંતિ આપવા નહિ પરંતુ પૂરી દુનિયાને તે તરંગો / ઊર્જા આપવા માટે અમે ખૂબ જ ઉત્સાહિત છીએ.

પ્રેમ નું સંવર્ધન કરવાનું નથી. પ્રેમના દિવ્ય તેમજ ભૌતિક બે ભાગ પાડી શકાય નહિ. માત્ર પ્રેમ છે. તમે ઘણાને પ્રેમ કરો છો કે એક ને તે મહત્વનું નથી. શું બધાને પ્રેમ કરો છો એવો પ્રશ્ન અર્થહિન છે. તમે જાણો છો કે એક સુગંધી ફૂલને તેને કોણ સૂંઘવા આવે છે કે કોણ તેનાથી પીઠ ફેરવીને જતુ રહે છે તેની સાથે કશી લેવાદેવા નથી. તે પ્રેમ છે. તે મન કે બુદ્ધિની ઉત્પત્તિ નથી. પરંતુ તે સ્વાભાવિક રીતે જ ક્રુણા તરીકે વ્યકિતમાં આવે છે , જ્યારે ભય , ઈર્ષ્યા , નિરાશા , પીડા આશા જેવી સમસ્યા તેના અસ્તિત્વમાં આવે છે ત્યારે તેને સમજ તેનું યોગ્ય નિરાકરણ કરે છે.

આશ્રમ જ્ઞાન

ચિંતનાત્મક પૃથ્થકરણ

જ્યારે તમે શ્વાસ લો છો ત્યારે તેને જાણો છો અને જ્યારે શ્વાસ છોડો છો ત્યારે તેને પણ જાણો છો. તેને જ મોક્ષ કહેવાય.

- ભગવાન બુદ્ધ

માનવ જીવનના સંચાલનમાં પ્રતિપુષ્ટી(Feedback) એ એક મહત્વનો દ્રષ્ટિકોણ છે. વહીવટી વાર્તાલાપમાં આ શબ્દ ઘણો જ લોકપ્રિય છે. જોકે તે વેપારી પેઢીઓને જ લાગુ પાડે છે. બધી વ્યક્તિઓ અને જે દૈવી પથ ને અનુસરે છે તે બધા આ દ્રષ્ટિબિંદુથી વાકેફ અને જાણકાર હોવા જોઈએ. તે ખરી રીતે આત્મનિરીક્ષણ અને ચિંતન જ છે. તે મુખ્યત્વે આત્મચિંતન છે. બાહ્ય દુનિયા જોતા જણાશે કે ઘણા લોકોને પોતે શેમા નિપુણ નથી તે તો જાણે છે પણ ઘણા શેમાં નિપુણ છે તે નથી જાણતા. મે એવું ઘણાના મોંઢે સાંભળ્યું છે કે “તે મારો વિષય નથી” અને ઘણા લોકોને પોતાની ઊણપ પરત્વે અભિમાન પણ છે. તેના માટે પણ તેઓ અહમંને પોષે છે. એક વૈજ્ઞાનિક ગર્વ થી કહી શકે છે કે તેને હિસાબો વિશે કોઈ પડી નથી. પોતાની ઊણપો વિશે ક્યારેય વિચારવું નહીં. પોતાના સામર્થ્ય થી દોરાઈને આગળ વધવું. પોતાના સામર્થ્યને વધુ ને વધુ સશક્ત બનાવવું. પોતાની ઊણપોને સુધારવામાં સમય વેડફવો જોઈએ નહિ. આ રીતે તો તમે એક સામાન્ય માણસ બનીને રહેશો. તમે ક્યારેય શ્રેષ્ઠ બની નહિ શકો. તમારે પોતાના સામર્થ્ય, પોતાની ગરિમા, પોતાના સિદ્ધાંતો અને તમારામાં રહેલી નિપુણતા પર વધુ પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. યાદ રાખશો આપણી પાસે ઘણો થોડો સમય છે. ચાલો આપણી સામાન્ય કક્ષા પર વધુ પ્રયોગો કરવામાં સમય ન બગાડીએ. આપણે બધા અહીં પર્યાવરણને કંઈ પ્રભાવશાળી યોગદાન આપવા માટે છીએ. પોતાની જાતને પ્રશ્ન પૂછો કે તમે દુનિયાને શું આપી શકો છો? અને તે ૧૦૦% આપો. પોતાને રોકો નહિ. આપણે બધા જ કોઈ ધ્યેયથી અહીં છીએ. ના કે સમય વેડફવા માટે. તે આપણા જીવનનું ધ્યેય નથી. પોતાના જીવન, અસ્તિત્વ અને આસપાસની દુનિયા ને કૃત્ષ્ણ રહો. પોતાના જીવનને, અસ્તિત્વને અને આસપાસની દુનિયા ને માન આપો. સતત તમારી જાતને ચકાસતા રહો કે તમારે ક્યાં જવું છે અને તમે ક્યા છો? અને ત્યારે તમારો અંતરઆત્મા તમને તમારા ધ્યેય સુધી લઈ જશે.

રેક્રિ સેમિનારનું સમયપત્રક

ક્રમ	તારીખ	સ્થળ	માસ્ટર	ડીગ્રી
૧	૭,૮ એપ્રિલ	વડોદરા	અજીત સર	પ્રથમ
૨	૧૪,૧૫ એપ્રિલ	વડોદરા	અજીત સર	દ્વિતિય
૩	૨૧,૨૨ એપ્રિલ	દેવરૂપ	અજીત સર	પ્રથમ
૪	૨૮,૨૯ એપ્રિલ	મુંબઈ	અજીત સર	પ્રથમ
૫	૫,૬ મે	વડોદરા	અજીત સર	દ્વિતિય
૬	૮,૯ મે (બહેરા - મૂંગા માટે)	વડોદરા	સીમા ત્રીવેદી	પ્રથમ
૭	૧૯,૨૦ મે	દેવરૂપ	અજીત સર	દ્વિતિય